

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamiskeinot / Asiakasraati

KPHVAHAL 06.03.2023 § 58
53/00.01.02/2022

Valmistelija osallisuus- ja asiakkuuspäällikkö Jussi Salminen

Hyvinvointialueet ovat monella mittapuulla Suomen kaikkien aikojen suurin uudistus, joka koskee kansalaisille ja asiakkaille tärkeitä terveyden ja turvallisuuden palveluita. Tavoitteena on, että kaikki saavat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä palo- ja pelastustoimen palvelut laadukkaasti ja yhdenvertaisesti. Uudistuksessa kansalaisten vaikutusmahdollisuudet korostuvat ja lisääntyvät.

Laki hyvinvointialueesta linjaa vahvasti osallistumista. Hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan. Aluevaltuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä (29 §).

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan lain mukaan edistää erityisesti (29 §):

1. järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä asiakasraateja;
2. selvittämällä asukkaiden ja hyvinvointialueella säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
3. valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia hyvinvointialueen toimielimiin;
4. suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
5. järjestämällä mahdollisuuksia osallistua hyvinvointialueen talouden suunnitteluun;
6. tukemalla asukkaiden sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen omaaloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosääntö on vahvistettu 7.3.2022 olleessa hyvinvointialueen valtuustossa. Hallintosäännön kolmannessa luvussa todetaan meidän alueen vaikuttamistoimielimet, joita ovat

- alueneuvottelukunta
- nuorisovaltuusto
- vanhusneuvosto
- vammaisneuvosto
- asiakasraati

Vaikuttamistoimielimille tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla

vaikuttamistoimielin arvioi olevan merkitystä palveluiden kannalta, ja vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen hyvinvointialueella.

Vaikuttamistoimielimillä on tärkeä rooli hyvinvointialue-demokratiassa. Ne kuitenkin edustavat vain osaa hyvinvointialueen asukkaista, ja niiden jäsenten valinta kunnallisista vaikuttamistoimielimistä kasaa osallistumis-, edustamis- ja vaikuttamismahdollisuuksia varsin harvalukuiselle joukolle. Hyvinvointialueen demokratia- ja osallisuustyön tavoitteena tulee olla mahdollisimman laajan asukasosallistumisen ja vaikuttamisen mahdollistaminen ja tukeminen. Alueilla tarvitaan monenlaisia osallistumisen paikkoja, joissa kuka tahansa saa äänensä kuuluviin. Demokraattisen uudistuksen onnistuminen edellyttää joustavasti ja laajasti ihmisten palautteen ja panoksen hyödyntämistä heidän lähipalvelujensa jatkuvassa kehittämistyössä. Näihin tavoitteisiin asiakasraati yhdistettynä sähköiseen palautekanavaan antaa hyvän mahdollisuuden.

Hyvinvointialueella tarvitaan edustuksellisia ja suoria osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Edustuksellista vaikuttamista on esimerkiksi äänestäminen hyvinvointialuevaaleissa, asettuminen ehdokkaaksi hyvinvointialuevaaleissa sekä osallistuminen hyvinvointialueelle perustettavien vaikuttamistoimielinten toimintaan. Suoria osallistumismuotoja voivat puolestaan olla esimerkiksi aloitteiden tekeminen, osallistuminen yhteistyötilaisuuksiin ja asiakasraateihin, osallistuminen palvelujen kehittämiseen sähköisen alustan kautta, kokemusasiantuntijana ja kehittäjäasiakkaana toimiminen, kyselyihin vastaaminen ja palautteen antaminen. Aluehallitus on valtuuttanut asettamaan hyväksyessään hallintosäännön asiakasraadit valtuustokausittain tai määrättyä tehtävää varten määräaikaaisesti. Asiakasraati voi laajentaa tai täydentää kokoonpanoa tarvittaessa, jotta voidaan käsitellä syvemmin teema / palvelukohtaisesti ajankohtaisia aiheita. Sähköinen nettialusta tulee tulevaisuudessa tukemaan asiakasraadin työtä ja yhteistyössä laajoille väestöryhmille tehtävien kyselyjen kanssa saadaan luoduksi kattavampi vuosiraportti asiakasraadin työstä.

Asiakasraadin osallistujat voidaan valita avoimella haulla haastattelun kautta tai satunnaisotannalla joko koko valtuuston toimintakaudeksi tai lyhyemmäksi aikaa. Tavoitteena on perustaa yksi ohjeellisesti 12 jäseninen asiakasraati elinkaarimallilla ja tarvittaessa laajentaa tai täydentää sitä kiinnostusta osoittaneilla henkilöillä tai jopa määräaikaaisesti erillisellä asiakasraadilla.

Liite A §58 Toimintasääntö

Päätösesitys

Aluehallitus päättää

1. hyväksyä asiakasraadin toimintasäännön liitteen mukaisesti
2. nimetä asiakasraadin esittelijäksi Jussi Salmisen

Päätös

Aluehallitus päätti kohdat 1.-2. päätösesityksen mukaisesti.

